

XÂY DỰNG VĂN HÓA NHÀ TRƯỜNG TẠI CÁC TRƯỜNG TIỂU HỌC THỊ XÃ MỸ HÀO, TỈNH HƯNG YÊN TRONG BỐI CẢNH ĐỔI MỚI GIÁO DỤC

Vũ Thị Kim Liên¹

Tóm tắt. Xây dựng văn hóa nhà trường là một trong các nhiệm vụ quan trọng góp phần nâng cao chất lượng giáo dục của mỗi trường tiểu học. Để thực hiện thành công quá trình xây dựng văn hóa nhà trường đòi hỏi đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục, đặc biệt là Hiệu trưởng cần phải tổ chức các hoạt động xây dựng văn hóa nhà trường một cách khoa học từ tiếp cận lý thuyết văn hóa nhà trường, các nội dung văn hóa nhà trường cần được xây dựng, các điều kiện thực hiện,... để đảm bảo tính khả thi trong thực tiễn quản lý. Thực tế tại các trường tiểu học thị xã Mỹ Hào, tỉnh Hưng Yên cho thấy, xây dựng văn hóa nhà trường đã được các Hiệu trưởng quan tâm và được triển khai nhưng còn mang tính tự phát, đã xác định được đây là một nội dung quản lý quan trọng nhưng thiếu nhận thức các cơ sở lý thuyết khoa học để thực hiện đúng quy trình khiến cho quá trình thực hiện còn chưa hệ thống. Vì vậy, cần phải có các biện pháp xây dựng văn hóa nhà trường để phát huy được năng lực quản lý văn hóa nhà trường của Hiệu trưởng và tạo nên tính chuyên nghiệp, củng cố các giá trị cốt lõi của nhà trường cũng như phát triển thương hiệu của mỗi nhà trường.

Từ khóa: Văn hóa nhà trường, xây dựng văn hóa nhà trường, Hiệu trưởng, trường tiểu học.

1. Đặt vấn đề

Trên cơ sở nghiên cứu lý luận và khảo sát thực trạng về xây dựng văn hóa nhà trường tại các trường tiểu học thị xã Mỹ Hào, tỉnh Hưng Yên, với 5 biện pháp đề xuất như: Tổ chức phát triển các giá trị cốt lõi của nhà trường đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục; Xây dựng các biểu tượng văn hóa nhà trường tiểu học vừa có tính đồng dạng văn hóa và vừa mang nét độc đáo riêng; Chỉ đạo xây dựng phong cách làm việc chuyên nghiệp của đội ngũ trong nhà trường; Xây dựng môi trường, cảnh quan của nhà trường phù hợp với văn hóa nhà trường trong bối cảnh đổi mới và Chỉ đạo tăng cường các hoạt động gắn kết giữa tổ chức nghi lễ truyền thống của nhà trường kết hợp với giao lưu văn hóa cộng đồng địa phương. Các biện pháp xây dựng văn hóa nhà trường tại các trường tiểu học thị xã Mỹ Hào, tỉnh Hưng Yên cần đảm bảo tính cấp thiết và khả thi để triển khai trong thực tiễn quản lý tại các trường tiểu học Thị xã Mỹ Hào, tỉnh Hưng Yên.

2. Thực trạng xây dựng văn hóa nhà trường tại các trường tiểu học thị xã Mỹ Hào, tỉnh Hưng Yên

Qua khảo sát trên 270 mẫu khách thể bao gồm cán bộ quản lý và giáo viên, nhân viên, cha mẹ học sinh, cán bộ địa phương tại 05 trường tiểu học của Thị xã Mỹ Hào, Hưng Yên gồm: Trường tiểu học Dị Sử, Trường tiểu học Phùng Chí Kiên, Trường tiểu học Cẩm Xá, Trường tiểu học Bạch Sam và Trường tiểu học Hòa Phong... đã rút ra các nhận định, đánh giá về điểm mạnh, điểm hạn chế của thực trạng xây dựng văn hóa nhà trường tại các trường tiểu học thị xã Mỹ Hào, tỉnh Hưng Yên.

Kết quả khảo sát mức độ nhận thức về tầm quan trọng của văn hóa nhà trường đã được thể hiện dưới bảng dưới đây. Phần lớn, đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên, nhân viên và cha mẹ học sinh đã khẳng định

Ngày nhận bài: 02/04/2022. Ngày nhận đăng: 15/05/2022.

¹Trường tiểu học Tiểu học Dị Sử, Hưng Yên

e-mail: vuthikimlien79@gmail.com

được văn hóa nhà trường và xây dựng văn hóa nhà trường tiểu học là rất quan trọng với các nhà trường trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay. Văn hóa nhà trường là cơ sở để định hướng tầm nhìn và sứ mệnh của nhà trường, xác định rõ các mục tiêu mà nhà trường muốn theo đuổi, xác định được các điểm mạnh và sự khác biệt độc đáo của nhà trường, là cơ sở để xây dựng và phát triển thương hiệu của nhà trường, điều chỉnh được các tiêu chí đánh giá chất lượng giáo dục của mỗi nhà trường theo từng giai đoạn, . . . Nội dung Là cơ sở định hướng để định hướng tầm nhìn và sứ mệnh của nhà trường được đánh giá chiếm tỷ lệ cao nhất ở mức rất quan trọng là 31,45% và nội dung Điều chỉnh được các tiêu chí đánh giá chất lượng giáo dục của mỗi nhà trường theo từng giai đoạn ở mức quan trọng chiếm tỷ lệ cao nhất là 53,33%. Điều này khẳng định được nhận thức của đội ngũ nhà trường đã xem văn hóa nhà trường là vừa là công cụ và vừa là mục tiêu để các Hiệu trưởng nhà trường tiểu học thị xã Mỹ Hòa, tỉnh Hưng Yên mong muốn đạt tới nhưng nhận thức và năng lực của đội ngũ CBQL, GV và NV của các nhà trường tiểu học trong xây dựng văn hóa nhà trường còn hạn chế, các điều kiện thực hiện triển khai các hoạt động xây dựng văn hóa nhà trường còn gặp nhiều khó khăn, cơ chế phối hợp, kết hợp giữa xây dựng văn hóa nhà trường với các hoạt động khác của nhà trường, các mối quan hệ với cộng đồng địa phương chưa có các quy định, nội quy cụ thể để duy trì bền vững.

Bảng 1. Thực trạng nhận thức về tầm quan trọng của văn hóa nhà trường đối với sự phát triển của các trường tiểu học thị xã Mỹ Hòa, tỉnh Hưng Yên

Nội dung	Mức độ nhận thức									
	Rất quan trọng		Quan trọng		Bình thường		Ít quan trọng		Không quan trọng	
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
Là cơ sở định hướng để định hướng tầm nhìn và sứ mệnh của nhà trường	85	31.45	113	41.85	57	21.00	15	5.5	0	0.0
Xác định rõ các mục tiêu mà nhà trường muốn theo đuổi	73	27.00	99	36.66	47	17.40	33	12.22	18	6.67
Xác định được các điểm mạnh và sự khác biệt độc đáo của nhà trường	57	21.11	119	44.00	80	29.62	11	4.07	3	1
Là cơ sở để xây dựng và phát triển thương hiệu của nhà trường	25	9.25	65	24.00	127	47.00	14	5.18	39	14.44
Điều chỉnh được các tiêu chí đánh giá chất lượng giáo dục của mỗi nhà trường theo từng giai đoạn	14	5.18	120	53.33	125	46.30	5	1.85	6	2.22

Với các kết quả khảo sát nhận thức về tầm quan trọng của xây dựng văn hóa nhà trường của đội ngũ CBQL, giáo viên, nhân viên và cha mẹ học sinh các trường tiểu học thị xã Mỹ Hòa, tỉnh Hưng Yên đã là cơ sở để tăng cường các công tác chỉ đạo như: Chỉ đạo về xây dựng kế hoạch tổ chức kỷ niệm tất cả các ngày truyền thống trong năm; Chỉ đạo các bộ phận chức năng, nhân sự tham gia tổ chức các ngày lễ theo kế hoạch; Lôi kéo sự tham gia của các tổ chức, cán nhân, cha mẹ học sinh và các trường trên địa bàn tham gia giao lưu văn hóa và; Huy động các nguồn lực của địa phương trong việc hỗ trợ các hoạt động xây dựng văn hóa truyền thống của các nhà trường trên địa bàn. Tuy nhiên, năng lực của đội ngũ CBQL các trường tiểu học về tổ chức xây dựng văn hóa nhà trường đáp ứng được bối cảnh đổi mới giáo dục còn gặp nhiều hạn chế và đòi hỏi cần có các biện pháp mang tính đồng bộ cho đội ngũ CBQL cấp Phòng và cấp trường.

3. Biện pháp xây dựng văn hóa nhà trường tại các trường tiểu học thị xã Mỹ Hòa, tỉnh Hưng Yên

3.1. Tổ chức phát triển các giá trị cốt lõi của nhà trường đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục

Tổ chức khảo sát các giá trị cốt lõi của nhà trường tiểu học đang tồn tại để làm cơ sở cho quá trình tổ chức các hoạt động xây dựng văn hóa nhà trường phù hợp với bối cảnh đổi mới giáo dục. Tùy thuộc vào sự

ổn định, bền vững về văn hóa nhà trường của mỗi trường sẽ giúp cho quá trình nhận diện giá trị cốt lõi được rõ ràng và chính xác hơn. Hiệu trưởng chỉ đạo thực hiện chuyển khảo sát văn hóa trong nhà trường của mình thông qua các bảng phỏng vấn và các ghi chép quan sát cũng như nghiên cứu hồ sơ văn hóa nhà trường qua các nhiệm kỳ.

Phân tích, nhận diện ra các giá trị cốt lõi cần giữ lại và bổ sung các giá trị cốt lõi phù hợp với sự phát triển của nhà trường trong giai đoạn mới. Hiệu trưởng và các chuyên gia tổ chức phân tích và đánh giá các giá trị cốt lõi của trường mình để nhận diện ra hệ thống các giá trị cốt lõi có tính truyền thống; các giá trị cốt lõi mới phù hợp với bối cảnh đổi mới giáo dục để làm cơ sở cho kế hoạch xây dựng giá trị cốt lõi trong tình hình mới.

Xây dựng kế hoạch phát triển các giá trị cốt lõi của nhà trường bám sát chiến lược phát triển của mỗi nhà trường đặt ra. Trong đó, Hiệu trưởng cần chú trọng đến nội dung xây dựng văn hóa nhà trường đầu tiên là thiết lập và công bố các “quy tắc chuẩn mực vàng” hoặc phát huy các hiện thực văn hóa như: điều chỉnh về lo go hay biểu tượng nhà trường, thay đổi phong cách làm việc của đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên, nhân viên hoặc củng cố các nghi thức, nghi lễ của tổ chức nhà trường,... để phù hợp với bối cảnh đổi mới giáo dục. Hiệu trưởng và các bên liên quan đều có cam kết thực hiện tổ chức phát triển các giá trị cốt lõi phù hợp với bối cảnh mới trên cơ sở xây dựng các kế hoạch hành động cụ thể. Nội dung tập trung vào nhóm các hoạt động phát triển các hiện thực văn hóa, có thể phát triển các triết lý nền tảng, quy tắc vàng hoặc có thể củng cố, chia sẻ các niềm tin những hiện thực văn hóa, giá trị cốt lõi đã có và xây dựng mới.

Chỉ đạo việc tổ chức thực hiện bám sát kế hoạch phát triển các giá trị cốt lõi của nhà trường với các bên tham gia liên quan như: CBQL, giáo viên, nhân viên, cộng đồng địa phương và cha mẹ học sinh,... nhằm phát huy tối đa các nguồn lực hỗ trợ trong quá trình tổ chức. Đồng thời, sự phối hợp của các bên liên quan sẽ làm tăng giá trị truyền thống và xây dựng thương hiệu của mỗi nhà trường tiểu học.

3.2. Xây dựng các biểu tượng văn hóa nhà trường tiểu học vừa có tính đồng dạng văn hóa và vừa mang nét độc đáo riêng

Xây dựng thiết kế nhóm biểu tượng văn hóa mang tính hình ảnh như: logo, phù hiệu, các kiểu dáng bàn ghế, cổng trường, ... phù hợp với các giá trị cốt lõi đã xây dựng trong bối cảnh đổi mới giáo dục. Hiệu trưởng chỉ đạo thực hiện các nội dung liên quan đến xây dựng các nhóm biểu tượng đại diện cho tổ chức với các thời điểm sau khi kế hoạch phát triển giá trị cốt lõi của nhà trường được thông qua.

Tạo dựng các mẫu biểu tượng văn hóa mang tính hình tượng như: phong cách, hành vi, ngôn ngữ giao tiếp,... của đội ngũ CBQL, GV và NV theo hướng các giá trị cốt lõi đã xây dựng. Các phong cách và mẫu hành vi thể hiện được các nét riêng của mỗi nhà trường và thể hiện được tính tương đồng văn hóa với các cụm trường khác trong khu vực. Đặc biệt, Hiệu trưởng là biểu tượng văn hóa mang dấu ấn đậm nhất và có tính đại diện cao nhất trong văn hóa nhà trường. Vì vậy, cần chú trọng xây dựng tính hình tượng trong phong cách quản lý của mình để phù hợp với các mẫu hành vi tổ chức cần có. Đội ngũ CBQL của nhà trường cần đưa ra các mẫu biểu tượng văn hóa mà nhà trường cần xây dựng và áp dụng vào các hoạt động thực tiễn của nhà trường thông qua: đồng phục, cách bày trí logo, cách sắp xếp bàn ghế lớp học hoặc phong cách quản lý, phong cách giảng dạy, phong cách học tập và phong cách phục vụ của CBQL, GV và NV trong nhà trường. Hiệu trưởng phát động các phong trào xây dựng mẫu hành vi phù hợp với giá trị cốt lõi mà nhà trường mong muốn để duy trì và có tổ chức nêu gương, khuyến khích để hiện thực hóa trong tổ chức.

3.3. Chỉ đạo xây dựng phong cách làm việc chuyên nghiệp của đội ngũ trong nhà trường trong bối cảnh đổi mới giáo dục

Xây dựng và hoàn thiện phong cách quản lý cho đội ngũ CBQL phù hợp với các giá trị cốt lõi cần phát triển trong bối cảnh đổi mới giáo dục. Phong cách quản lý của Hiệu trưởng phụ thuộc vào vai trò, trách nhiệm của Hiệu trưởng trong từng hoạt động quản lý cụ thể và dựa trên chuẩn Hiệu trưởng được quy định. Tuy nhiên, phong cách quản lý chuyên nghiệp được thể hiện trên một số các giá trị cốt lõi như: hợp tác, tôn

trọng, dân chủ và sáng tạo. Từ đó, phong cách quản lý chuyên nghiệp đòi hỏi Hiệu trưởng cần tuân thủ và cam kết thực hiện bằng các cách thể hiện các mẫu hành vi, ngôn ngữ giao tiếp, cách giao việc và sử dụng nhân sự phù hợp tương thích với các giá trị cốt lõi. Duy trì và hoàn thiện phong cách quản lý chuyên nghiệp được thể hiện qua các hoạt động quản lý trong nhà trường tiểu học. Trong quá trình duy trì và hoàn thiện phong cách quản lý chuyên nghiệp, đội ngũ CBQL và đặc biệt là Hiệu trưởng cần đảm bảo nguyên tắc thống nhất thực hiện theo các giá trị cốt lõi của nhà trường và có nét dấu ấn văn hóa quản lý riêng để phát triển tính chuyên nghiệp trong quản lý tổ chức nhà trường. Hiệu trưởng tổ chức chia sẻ các giá trị cốt lõi và các biểu tượng văn hóa mang tính hình tượng để các thành viên trong nhà trường thấm nhuần và có ý thức về việc hoàn thiện văn hóa quản lý, văn hóa giảng dạy và văn hóa phục vụ trong quá trình làm việc tại nhà trường.

Xây dựng phong cách làm việc chuyên nghiệp bằng cách xây dựng văn hóa giảng dạy, văn hóa phục vụ cho đội ngũ giáo viên và nhân viên. Tương tự như quá trình xây dựng phong cách quản lý chuyên nghiệp cho Hiệu trưởng, quá trình xây dựng phong cách làm việc chuyên nghiệp cần dựa trên giá trị cốt lõi của nhà trường và được hoàn thiện, phát triển thông qua hoạt động dạy học, hoạt động phục vụ của đội ngũ giáo viên và nhân viên của nhà trường. Để thể hiện được phong cách làm việc chuyên nghiệp của đội ngũ thì sẽ có kế hoạch đưa vào nội dung kế hoạch năm học thông qua quản lý chuyên môn của các Trưởng khối, quy định thái độ và trách nhiệm của đội ngũ trong mối quan hệ trong và ngoài nhà trường. Đồng thời được thể hiện ứng xử chuẩn mực với các cấp trên của mình. Sự chuyên nghiệp của đội ngũ giáo viên, nhân viên được đo trên kết quả công việc và thái độ đối với công việc đó cùng với sự chuẩn mực trong các mối quan hệ được sử dụng để hoàn thành công việc. Chỉ đạo các tổ chức đoàn thể của nhà trường tiểu học xây dựng các nguyên tắc làm việc và thái độ ứng xử trong nhà trường để hình thành các phong cách làm việc chuyên nghiệp trong nhà trường.

3.4. Xây dựng môi trường, cảnh quan của nhà trường phù hợp với văn hóa nhà trường trong bối cảnh đổi mới

Xây dựng cơ sở vật chất và thiết kế cảnh quan môi trường phù hợp với văn hóa nhà trường. Hiệu trưởng chỉ đạo các bộ phận quản trị cơ sở vật chất- hành chính trong việc sắp xếp thiết kế các cảnh quan phù hợp với các giá trị cốt lõi của nhà trường để hướng theo hướng mở và thân thiện.

Hoàn thiện về hệ thống biển báo về hướng dẫn sử dụng cơ sở vật chất, các thiết bị và các khu vực trong nhà trường khoa học và rõ ràng. Bộ phận quản trị hành chính cần quy chuẩn hệ thống các biển báo hướng dẫn sử dụng để giúp cho các thành viên trong và ngoài nhà trường thực hiện được dễ dàng thuận lợi.

Hoàn thiện các quy định về văn hóa ứng xử giữa các thành viên trong và ngoài nhà trường. Hiệu trưởng chỉ đạo bộ phận công đoàn trường lấy ý kiến xây dựng và phổ biến các quy tắc ứng xử có văn hóa trong nhà trường.

3.5. Chỉ đạo tăng cường các hoạt động gắn kết giữa tổ chức nghi lễ truyền thống của nhà trường kết hợp với giao lưu văn hóa cộng đồng địa phương

Xây dựng và tổ chức nhóm các nghi lễ truyền thống của nhà trường với các kỷ niệm tôn vinh các nhân vật văn hóa của địa phương. Hiệu trưởng và các bộ phận chuyên trách của cộng đồng địa phương xây dựng kế hoạch cụ thể hằng năm để phối hợp tổ chức các nghi lễ truyền thống của nhà trường gắn với các hoạt động văn hóa của địa phương nhằm tăng cường sự tham dự và hỗ trợ để phát triển văn hóa nhà trường dựa trên các nền tảng văn hóa địa phương đã có sẵn.

Xây dựng và tổ chức nhóm các nghi lễ truyền thống của nhà trường gắn với các nghi lễ, nghi thức thể hiện bản sắc văn hóa truyền thống của địa phương. Hiệu trưởng và các bên tham gia của cộng đồng địa phương cần xây dựng các chính sách hợp tác mang tính lâu dài và bền vững để phát huy tối đa nguồn lực và sự gắn kết của các bên nhằm tạo ra sự bền vững của các nghi lễ truyền thống của nhà trường.

Xây dựng cơ chế phối hợp hàng năm trong việc tham dự của cộng đồng địa phương với các thời điểm tổ chức nghi lễ truyền thống của nhà trường để phát huy tính phát triển bền vững trong văn hóa nhà trường.

4. Kết luận

Các biện pháp xây dựng văn hóa nhà trường tiểu học thị xã Mỹ Hào, tỉnh Hưng Yên trong bối cảnh đổi mới giáo dục sẽ phù hợp và khả thi với tình hình thực tiễn với các trường tiểu học trên địa bàn. Trong các biện pháp đề xuất, bài viết đã tập trung vào vai trò chỉ đạo của Hiệu trưởng các trường tiểu học đối với các hoạt động xây dựng giá trị cốt lõi và các hiện thực văn hóa của nhà trường phù hợp với giai đoạn đổi mới hiện nay dựa trên việc đảm bảo các điều kiện thực hiện tốt cho việc quản lý xây dựng văn hóa nhà trường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Lê Thị Ngọc Thúy (2016). Xây dựng văn hóa nhà trường, Sách chuyên khảo. Nxb Đại học Quốc gia, Hà Nội.
- [2] Nguyễn Quốc Chí, Nguyễn Thị Mỹ Lộc (2005). Những xu thế hiện đại và việc vận dụng vào quản lý giáo dục, Khoa Sư phạm. Nxb ĐH Quốc gia Hà Nội
- [3] Dixon, N, 1994. Organizational Learning Cycles. McGraw-Hill, New York, NY.
- [4] Leithwood, K., Leonard, L. and Sharratt, L.. 1998. Conditions Fostering Organizational Learning in Schools. Educational Administration Quarterly. 34(2), 243-276.

ABSTRACT

Measures to build school culture in thi My Hao primary schools, Hung Yen province in education innovation

Building school culture is one of the important tasks contributing to improving the educational quality of each primary school. Successful implementation of the process of building school culture requires educational administrators, especially principals, to organize activities to build school culture in a scientific manner from a theoretical approach. The theory of school culture, the contents of the school's culture that need to be developed, the conditions for implementation, etc., to ensure the feasibility in management practice. The fact that at primary schools in My Hao town, Hung Yen province shows that building school culture has been concerned by principals and implemented, but is still spontaneous. management content is important, but lack of awareness of scientific theoretical bases to properly implement the process makes the implementation process not systematic. Therefore, it is necessary to take measures to build school culture to promote the principal's ability to manage school culture and create professionalism, strengthen the school's core values as well as develop the school's core values. brand development of each school.

Keywords: School culture, building school culture, principal, primary school.